

6 NESTACIONÁRNÍ MAGNETICKÉ POLE

NESTACIONÁRNÍ MAGNETICKÉ POLE

{nonstationary magnetic field}

Magnetické pole, jehož charakteristické veličiny se s časem mění.

ELEKTROMAGNETICKÁ INDUKCE

{electromagnetic induction}

Jev vzniku indukovaného elektrického pole v nestacionárním magnetickém poli.

INDUKOVANÉ ELEKTRICKÉ POLE

{induced electric field}

Časově proměnné vírové elektrické pole, které vzniká při elektromagnetické indukci.

FARADAYŮV ZÁKON ELEKTROMAGNETICKÉ INDUKCE

{Faraday's law of inductance}

Indukované elektromotorické napětí U_i je rovno záporně vzaté časové změně magnetického indukčního toku:

$$U_i = - \frac{\Delta \Phi}{\Delta t}$$

Pro přímý vodič délky l kolmý k indukčním čarám, který se pohybuje rychlostí v ve směru kolmém jak k indukčním čarám, tak k podélné ose vodiče:

$$U_i = Blv$$

INDUKOVANÉ ELEKTROMOTORICKÉ NAPĚTÍ – U_i

{electromotive induced voltage}

Elektrické napětí, které je důsledkem vzniku indukovaného elektrického pole.

INDUKOVANÝ PROUD – I_i

{induced current}

Elektrický proud, který vzniká v uzavřeném vodiči při elektromagnetické indukci.

LENZŮV ZÁKON

{*Lenz's law*}

Indukovaný proud působí svými účinky proti změně, která ho vyvolala.

FLEMINGOVO PRAVIDLO PRAVÉ RUKY

{*Fleming's right-hand rule*}

Položíme-li pravou ruku k vodiči tak, aby odtažený palec ukazoval směr pohybu vodiče a vektor magnetické indukce vstupoval do dlaně, pak prsty ukazují směr indukovaného proudu ve vodiči.

VÍŘIVÉ (FOUCAULTOVY) PROUDY

{*eddy currents*}

Uzavřené indukované proudy, které vznikají při elektromagnetické indukci v tělesech z vodivých materiálů ve tvaru plechů, desek, hranolů apod.

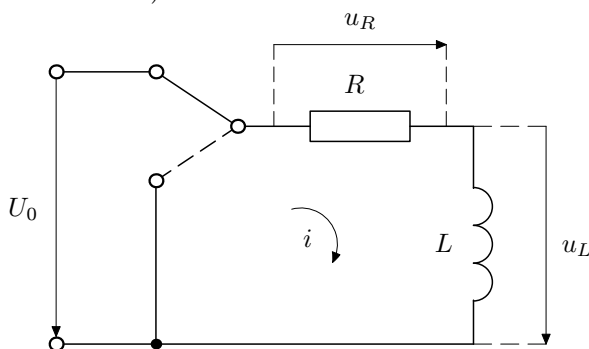
VLASTNÍ INDUKCE

{*self induction*}

Jev vzniku indukovaného elektrického pole v uzavřeném vodiči při změnách magnetického pole vyvolaných změnami proudu ve vlastním vodiči. Na koncích vodiče je indukované napětí:

$$U_i = -L \frac{\Delta I}{\Delta t}$$

(L je indukčnost vodiče).

Obr. 6-1

Při uzavření elektrického obvodu s indukčností L a odporem R (obvod s RL ; obr. 6-1) vzniká přechodný děj. Pro okamžitou hodnotu proudu

v čase t platí:

$$i = \frac{U_0}{R} \left(1 - e^{-t/\tau}\right)$$

Veličina τ je časová konstanta obvodu:

$$\tau = \frac{L}{R}$$

Pro napětí platí:

$$u_R + u_L = U_0$$

$$u_R = Ri = U_0 \left(1 - e^{-t/\tau}\right)$$

$$u_L = U_0 e^{-t/\tau}$$

(U_0 je napětí zdroje, u_R je okamžitá hodnota napětí na rezistoru, u_L je okamžitá hodnota napětí na cívce).

V čase τ je $u_R = 0,63U_0$ a $u_L = 0,37U_0$.

Při zániku proudu v obvodu platí:

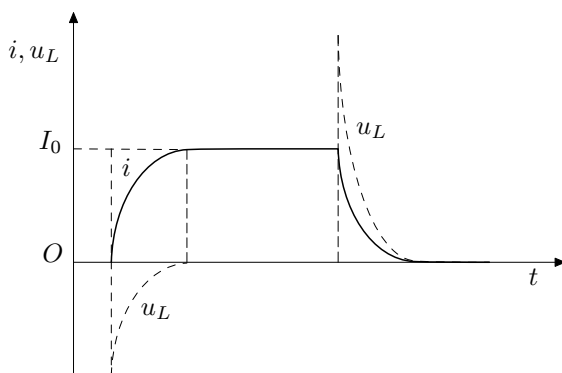
$$i = I_0 e^{-t/\tau}, \quad I_0 = \frac{U_0}{R}$$

$$u_R + u_L = 0$$

$$u_R = Ri = U_0 e^{-t/\tau}$$

$$u_L = -u_R = -U_0 e^{-t/\tau}$$

V čase τ je $u_R = 0,37U_0$ a $u_L = -0,37U_0$.

Obr. 6-2

INDUKČNOST – L

{self-inductance}

Skalární veličina charakterizující vlastní indukci v uzavřeném vodiči (např. v cívce). Jestliže uzavřený vodič, kterým prochází proud I , vytváří magnetický indukční tok Φ , je jeho indukčnost:

$$L = \frac{\Phi}{I}$$

Jednotkou indukčnosti je *henry* – H:

$$[L] = \text{H} = \text{V} \cdot \text{s} \cdot \text{A}^{-1} = \text{Wb} \cdot \text{A}^{-1} = \text{m}^2 \cdot \text{kg} \cdot \text{s}^{-2} \cdot \text{A}^{-2}$$

Pro technické použití je významná indukčnost cívky:

$$L = \mu \frac{N^2 S}{l} = \mu \frac{N^2 V}{l^2}$$

(μ je permeabilita jádra cívky, N je počet závitů cívky, S je obsah plochy závitů, l je délka cívky, V je objem jádra cívky).

Magnetické pole cívky má energii:

$$E_{\text{m}} = \frac{1}{2} L I^2$$

VZÁJEMNÁ INDUKCE

{mutual inductance}

Vznik indukovaného elektrického pole v uzavřeném vodiči při časové změně elektrického proudu v jiném vodiči, v jehož magnetickém poli se uzavřený vodič nachází.

ELEKTROMAGNETICKÉ POLE

{electromagnetic field}

Obecné označení formy hmoty, jejímž projevem je elektromagnetická interakce. V užším slova smyslu pole tvořené dvěma neoddělitelnými, vzájemně souvisejícími nestacionárními složkami – elektrickou a magnetickou.